

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๒ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๒ ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๕.๑.๑ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา รองลงมา คือ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยา และการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจา ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

๕.๑.๑.๑ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๒ ข้อ และระดับมาก จำนวน ๘ ข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ครูมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างยืดหยุ่นมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือผู้บริหารให้คำแนะนำช่วยเหลือต่อคณะครูในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และให้คำปรึกษาแก่ครูเพื่อแก้ปัญหาการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือมีการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ เพื่อช่วยเหลือบุคลากรอย่างเหมาะสม

๕.๑.๑.๒ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๑ ข้อ และระดับมาก จำนวน ๙ ข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการแสดงออกทั้งวาจาและการกระทำต่อครูผู้ร่วมงานด้วยใจเมตตา รองลงมาคือชื่นชมการปฏิบัติงานของผู้อื่น ด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้ง และมีการพูดให้คำแนะนำที่ดี ต่อครูและผู้บริหารนักเรียนอยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือส่งเสริมให้บุคลากรใช้คำพูดที่มีจริยธรรม สุภาพไพเราะอ่อนหวาน

๕.๑.๑.๓ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จำนวน ๙ ข้อ และระดับมากที่สุด จำนวน ๑ ข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือปฏิบัติต่อครูในสถานศึกษาเมื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดด้วยใจเป็นธรรม รองลงมาคือมีความกรุณาเห็นใจต่อผู้ประสบปัญหาและตกทุกข์ได้ยาก และปฏิบัติตนอยู่ในความถูกต้องดีงามอย่างเหมาะสม โดยสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นตามสภาพการณ์และกาลเทศะอย่างเหมาะสม

๕.๑.๑.๔ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๒ ข้อ และระดับมาก จำนวน ๘ ข้อ โดยข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ บริหารสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย รองลงมาคือเคารพนับถือตนเองและผู้อื่นด้วยจริงใจ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย และมุ่งปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม และประโยชน์สุขของบุคคลอย่างเหมาะสม มีความยุติธรรม ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือครองตน ครองคน และครองงาน ด้วยคุณธรรมจริยธรรม

๕.๑.๒ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยผู้บริหารมีการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ มีการปฏิบัติสูงกว่าครูผู้สอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทาน การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยา และการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยครูมีการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ มีการปฏิบัติสูงกว่าผู้บริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทาน การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยา มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๔ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยที่บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ระยะ ๕ ปีลงมา มีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติสูงกว่าระยะ ๖-๑๐ ปีลงมาและระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทาน การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจา และการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยา มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๕ แนวทางในการส่งเสริมการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๒

๕.๑.๕.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพัฒนาการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทาน บุคลากรทางการศึกษาควรมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนแก่ผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ยั่งยืน สถานศึกษาควรจัดให้มีทุนสนับสนุน และช่วยเหลือบุคลากร เพื่อใช้ในคราวจำเป็น และควรให้ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เพื่อจัดหาสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ

๕.๑.๕.๒ ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพัฒนาการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจา บุคลากรทางการศึกษาบางท่านควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรใช้คำพูดให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน และบุคลากรบางท่าน ไม่ควรจับกลุ่มคุยกัน ในเวลาที่มีภาระรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรวางระเบียบในการกล่าวโทษเพื่อนร่วมงาน ในกรณีปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความเข้าใจผิด

๕.๑.๕.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพัฒนาการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยา สถานศึกษาควรจัดให้มีศูนย์หรือคลินิกปรับพฤติกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาแก่ผู้เรียน เช่น ปัญหาเรื่องยาเสพติด การติดเกมส์ ปัญหาเกี่ยวกับเด็กหนีเรียน ควรจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชน ที่เกี่ยวกับปัญหาของสังคม และสถานศึกษาควรให้ความช่วยเหลือบุคคลกรโดยเท่าเทียมกัน

๕.๑.๕.๔ ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพัฒนาการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมทุกเดือน และเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหาต่างๆในสถานศึกษา ควรวางกฎระเบียบของสถาบันการศึกษาให้ชัดเจนในการปฏิบัติตนของบุคคลกร เพื่อความเป็นระเบียบในการปฏิบัติงานร่วมกัน และสถานศึกษาควรจัดโครงการเพื่อส่งเสริมบุคลากร เกี่ยวกับจริยธรรมในด้านมีวินัยในตนเอง เพื่อให้เกิดความเสมอต้นเสมอปลาย ในการวางตนอย่างเหมาะสม

๕.๑.๖ ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในภาพรวมของการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๒

๕.๑.๖.๑ ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านหลักทาน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรม และโครงการเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ความรู้แก่ผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตร โดยยึดหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ โดยการกำหนดเนื้อหาหยาบๆ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หลักการ สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดการสอน และผลที่คาดว่าจะได้รับ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ควรนำแผนการจัดการเรียนรู้

ไปใช้จริง สถานศึกษาควรมีการสะท้อนปัญหาจากหลักสูตร โดยวิเคราะห์ตัวตัวชี้วัดใด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด หรือมาตรฐานใดที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ค่อนข้างต่ำ ควรค้นหาสาเหตุ เพื่อปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ชุมชน ที่มีความเหมาะสม โดยมอบหมายให้คณะครูที่รับผิดชอบ การประวางแผน และนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตร การประเมินหน่วยการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ การทดลองใช้ ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปรับปรุง เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๕.๑.๖.๒ ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านหลักปยวาจา สถานศึกษาควรให้คำแนะนำแก่บุคคลากรเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เข้าใจ การศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลในรายวิชาที่ครูประจำชั้นรับผิดชอบ ซึ่งมีการกำหนดเนื้อหา ในรายวิชาที่สอน โดยต้องสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และตำราเรียนของนักเรียน วิธีการสอน ที่หลากหลายที่สอดคล้องกับเนื้อหาและพัฒนาการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/จุดประสงค์ การให้คำแนะนำเพื่อให้ ครูมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัด ความสามารถของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือจากสิ่งที่ได้กับตัวนักเรียน ซึ่งนักเรียนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมแล้วครูควรมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

๕.๑.๖.๓ ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านหลักอัตถจริยา สถานศึกษา โครงการเพื่อพัฒนาสื่อและนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ครูในการนำไปใช้ อย่างเหมาะสมและประหยัด คุ่มค่า และต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่จัดการการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้และมีความหลากหลาย ผู้เรียนควรส่วนร่วมในการผลิตหรือจัดหาสื่อที่ น่าสนใจ ครบถ้วนทุกห้อง การเรียนการสอนที่เป็นเอกสาร และวัสดุ อุปกรณ์ ควรทันสมัยโดยยึด รูปแบบต่าง ๆ ของสื่อมาประยุกต์ใช้ สามารถจัดหรือหยิบใช้ได้สะดวกอย่างต่อเนื่อง

๕.๑.๖.๔ ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านหลักสมานัตตตา สถานศึกษาควรจัดโครงการอบรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคลากร และด้านงานบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย การเข้าใจหน้าที่ในแต่ละฝ่ายงานของตน และมีความสม่ำเสมอในภาระหน้าที่ในการทำงานอย่างเหมาะสม

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๒ มีประเด็น สำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีปฏิบัติสูงสุดในการ ส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา โดยเฉพาะมีการบริหารสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย มีความเคารพนับถือตนเองและผู้อื่นด้วยจริงใจ อย่างเสมอต้น เสมอปลายและมุ่งปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม และประโยชน์สุขของบุคคลอย่างเหมาะสม มี

ความยุติธรรม และมีการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยารองลงมา โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อครูในสถานศึกษาเมื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดด้วยใจเป็นธรรม และมีความกรุณาเห็นใจต่อผู้ประสบปัญหาและตกทุกข์ได้ยาก และเป็นไปตามงานเขียนของ **พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)** สมนัตตดา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคลเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี^๑ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวินัยธรยิ่งยง ธมฺมาโร (โหมตศิริ)** ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก^๒ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระรณชัย อคฺคเตโช (ฟิลิก)**^๓ ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาการใช้คุณธรรมด้านสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นางสาวพัชรพร พิพัฒน์พงศกร** ภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก^๔

๕.๒.๒ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทาน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่เป็นด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ เพื่อช่วยเหลือบุคลากรอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งต่ำทุกข้อและทุกด้าน และมีการปฏิบัติรองลงมาคือมีนโยบายการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง และมีการส่งเสริมพัฒนาครูในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ และการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจารองลงมา โดยเฉพาะส่งเสริมให้บุคลากรใช้คำพูดที่มีจริยธรรม สุภาพไพเราะอ่อนหวาน มีการใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา และสามารถใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานในการประสานคนและประสานงานต่ำกว่าทุกข้อ ซึ่งไม่เป็นไปตามงานเขียนของ **พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคล)** ได้กล่าว ทาน หมายถึง การให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปันนั้น ย่อมเป็นเรื่องยึดเหนี่ยวใจแก่

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๘๖.

^๒ พระครูวินัยธรยิ่งยง ธมฺมาโร (โหมตศิริ), “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^๓ พระรณชัย อคฺคเตโช (ฟิลิก), “ศึกษาการใช้คุณธรรมด้านสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๒ จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^๔ นางสาวพัชรพร พิพัฒน์พงศกร, “ภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

ผู้รับให้ระลึกนึกถึงความเป็นผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารีของผู้ให้ ผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นอยู่เสมอ ย่อมเป็นที่รักแก่ชนทั้งหลาย คนหนุ่มมากย่อมคบค้าสมาคมด้วยสมดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก คนหนุ่มมากย่อมคบเขา^๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปิยะบุตร รักษ์วงษ์**^๖ ได้ทำการวิจัย ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านทานและด้านปิยวาจา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมุห์สัมฤทธิ์ ติสสานุตโร (ดิสสา)**^๗ ได้ทำการวิจัย การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน

๕.๒.๓ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตาม **สมมติฐานข้อที่ ๑** ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโดยผู้บริหารมีการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ มีการปฏิบัติสูงกว่าครูผู้สอน โดยเฉพาะการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปิยวาจาแตกต่างกันสูงสุด และการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทานรองลงมา โดยมีการแสดงออกทั้งวาจาและการกระทำต่อครูผู้ร่วมงานด้วยใจเมตตา ชื่นชมการปฏิบัติงานของผู้อื่น ด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้ง และมีการพูดให้คำแนะนำที่ดี ต่อครูและผู้ปกครองนักเรียนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **บุญสิริ ขวลิตรำรง** ได้กล่าว ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักที่จับใจแก่กันและกัน อันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียดวงใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนจะต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมวาจา ที่จะพูดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพ ที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงาน^๘ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาวิฑูรย์ ธมมวฑฺฒโน (บุญมาพิลา)**^๙ ได้ทำการวิจัย การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหาร

^๕ พระภิกษุภิกษุ (เสริมชัย ชยมงคล), **ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอชทีพีเพรส, ๒๕๔๒), หน้า ๘๓.

^๖ ปิยะบุตร รักษ์วงษ์, “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^๗ พระสมุห์สัมฤทธิ์ ติสสานุตโร (ดิสสา), “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^๘ บุญสิริ ขวลิตรำรง, **ธรรมโอสธ**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๓๑.

^๙ พระมหาวิฑูรย์ ธมมวฑฺฒโน (บุญมาพิลา), “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต ๒”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

สถานศึกษาในอำเภออย่างสี่สุราษฎร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์สัมฤทธิ์ ดิสสานุตโร (ดิสสา)^{๑๐} ได้ทำการวิจัย การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า จำแนกตามตำแหน่งการงาน หัวหน้าฝ่ายทางการศึกษา และครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

๕.๒.๔ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ ๒ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ มีการปฏิบัติสูงกว่าผู้บริหาร โดยเฉพาะการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปฎิบัติต่างกันสูงสุด และการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทานรองลงมา โดยมีการแสดงออกทั้งวาจาและการกระทำต่อครูผู้ร่วมงานด้วยใจเมตตา ชื่นชมการปฏิบัติงานของผู้อื่น ด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้ง และมีการพูดให้คำแนะนำที่ดี ต่อครูและ ผู้ปกครองนักเรียนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญสิริ ขวลิธธำรง ได้กล่าว ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักที่จับใจแก่กันและกัน อันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียตังใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนจะต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมวาจา ที่จะพูดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพ ที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงาน^{๑๑} สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะบุตร รักษ์วงศ์ ได้ทำการวิจัย ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๑๒} ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์สัมฤทธิ์ ดิสสานุตโร (ดิสสา)^{๑๓} ได้ทำการวิจัย การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

๕.๒.๕ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ ๓ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ระยะ ๕ ปีลงมา มีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมพฤติกรรมทาง

^{๑๐}พระสมุห์สัมฤทธิ์ ดิสสานุตโร (ดิสสา), “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๑๑} อ้างแล้ว.

^{๑๒} อ้างแล้ว.

^{๑๓} อ้างแล้ว.

จริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติสูงกว่าระยะ ๖-๑๐ ปีลงมาและระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป โดยเฉพาะการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปียวาจาแตกต่างกันสูงสุด และการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทานรองลงมา โดยมีการแสดงออกทั้งวาจาและการกระทำต่อครูผู้ร่วมงานด้วยใจเมตตา ชื่นชมการปฏิบัติงานของผู้อื่น ด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้ง และมีการพูดให้คำแนะนำที่ดี ต่อครูและผู้ปกครองนักเรียนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **บุญศิริ ขวลิตรำรง** ได้กล่าว ปียวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักที่จับใจแก่กันและกัน อันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียตงแห่งน้ำใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนจะต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมวาจา ที่จะพูดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพ ที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้องทำงาน^{๑๔} และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปิยะบุตร รักษ์วงศ์** ได้ทำการวิจัย ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า ๐.๐๕ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๒ ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

๕.๓.๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดและพัฒนานโยบายด้านวิชาการครอบคลุมในเรื่องการจัดการเรียนการสอน สื่อและนวัตกรรมการเรียน การวัดผลและการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนที่ยั่งยืนต่อไป

๕.๓.๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดและพัฒนาด้านงบประมาณ เพื่อดำเนินการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน เพื่อการส่งเสริมในการทำงานและผู้เรียนมีคุณภาพมากขึ้น

๕.๓.๑.๓ สถานศึกษาควรพัฒนาด้านงานบุคลากรเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๑.๔ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาการบริหารงานทั่วไป การศึกษาข้อมูลเพื่อเป็นข้อสนเทศในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

๕.๓.๒.๑ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านทาน ควรมีการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ เพื่อช่วยเหลือบุคลากรอย่างเหมาะสม ควรมีนโยบายการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนแก่ผู้เรียน

^{๑๔} อ้างแล้ว.

อย่างทั่วถึง และควรมีการส่งเสริมพัฒนาครูในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๒.๒ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านปียวาจา ควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้คำพูดที่มีจริยธรรม สุภาพไพเราะอ่อนหวาน ควรมีการใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือถูกผู้ใต้บังคับบัญชา และควรใช้คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานในการประสานคนและประสานงาน

๕.๓.๒.๓ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอัตถจริยา ควรช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นตามสภาพการณ์และกาลเทศะอย่างเหมาะสม ควรเต็มใจที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่นเมื่อมีปัญหาด้วยเมตตากรุณา และควรดูแลเอาใจใส่ ให้คำแนะนำช่วยเหลือบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

๕.๓.๒.๔ การส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านสมานัตตตา ควรมีครองตน ครองคน และครองงาน ด้วยคุณธรรมจริยธรรม ควรเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมและภาคีเครือข่ายความร่วมมืออย่างกว้างขวาง และควรปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรมีการศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต ๒

๕.๓.๓.๒ ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๕.๓.๓.๓ ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่อื่น ๆ